

De MD3, een torpedistenschokker, werd gemotoriseerd en in de jaren zestig van de vorige eeuw ingezet als visserschip

Schokkers: honderden zijn er geweest

Onlangs is de MD3 weer geactiveerd in het Stamboek, een oude, zogeheten Torpedistenschokker, waarvan tussen 1882 en 1908 vier ijzeren exemplaren zijn gebouwd. Deze schokkers weken behoorlijk af van de visschokkers die we kennen van de Zuiderzee.

In januari 2022 heeft de Stichting Visserij Historie Middelharnis de MD3 in eigendom gekregen met als doel de geschiedenis van de visserij van Middelharnis onder de aandacht te brengen. Een belangrijke taak daarbij is het beheren en onderhouden van het varend erfgoed met behulp van vrijwilligers. Maar wat heeft een torpedistenschokker te maken met de visserij? Dit type werd gebouwd voor het Korps Torpedisten, een onderdeel van de artillerie. Het doel van de schepen was om in de zeegaten van Zuidwest-Nederland elektrisch bediende mijnen neer te laten die vanaf de wal tot ontploffing gebracht konden worden. De torpedistenschokkers werden gestationeerd in Brielle. In 1872 was de Nieuwe Waterweg geopend.

Van vissers- naar charterschip

Door een veranderende manier van oorlogvoeren en nieuwe technieken werd het werk van de torpedisten minder belangrijk. Bijna geruisloos verdwenen zij in september 1922 uit de vestingstad. Daarna werden twee van de schokkers verkocht naar Moerdijk voor de visserij (zie ook SdZ 2020.10 over de KL26), waarna één van de schepen, de KL6, in 1956 werd verkocht naar Middelharnis en werd omgenummerd naar MD3, zie hier de link met de visserij.

Na de aanleg van de Haringvlietdam was de visserij niet meer lonend en werd het schip in 1970 als charterschip verkocht naar Enkhuizen, waar Henk Hortensius ermee ging varen. Daarover

heeft u alles kunnen lezen in SdZ 2022.5.

De torpedistenschokkers weken af van de op de Zuiderzee gebruikte visschokkers die op vlak gebouwd zijn, terwijl deze op kiel gebouwd zijn, met een rondspant en een gepiekt achterschip. Geschikt voor het woelige water van de zeegaten in de Delta, zoals de grote houten loodsschokkers die aan het eind van de achttiende eeuw nog voeren en die als voorbeeld dienden.

Het verhaal van de Schokker

Huitema schrijft in zijn boek Ronde en Platbodemjachten: 'De schokker is een platbodem vissersschip waarbij, als resultaat van vele studies, mag worden aangenomen dat het scheepstype aan de oostzijde van de Zuiderzee, tussen Kuinre en Elburg, is ontwikkeld. Het zou een doorontwikkeling zijn van de punter. Vandaar de relatief scherpe boeg en het smalle vlak. Duizenden zijn er geweest: de kleine schokkertjes van de Oostwal, in het bijzonder van Vollenhove, de gewone Zuiderzeeschokker van wat groter formaat en de nog grotere Noordzeeschokker, meestal met doorlopende dekken.'

Daarnaast zijn grote schokkers ingezet voor het loodswezen. Belangrijke kenmerken van de schokker zijn de rechte, of bijna rechte, flink vallende voorstevan en een rechte, vallende achterstevan. Aan stuurboordzijde van het bovenste deel van een voorstevan is een dubbeling – een soort van schijnstevan – aangebracht, die beer, snoes of snars wordt genoemd. De zware dub-

beling van de voorstevan was voor de torpedistenschokkers essentieel bij het werken met de mijnen. In 1926 vond P.J.V.M. Sopers een in 1856 gebouwde houten schokker met een lengte van 10,75 m. Het was een Vollenhovense schokker en hij liet het schip opmeten voor zijn boek *Schepen die verdwijnen*. We zien een knikspantvorm en een relatief scherpe intreehoek van de waterlijn. Ir. Herman Vreedenburgh tekende in 1955 zijn 9,84 m schokker *Albatros*, later ook een 10,75 m versie. In die tijd was de schokker een bijna uitgestorven scheepstype. De basis van zijn ontwerp was de opmeting van Sopers in 1926. Van de Vreedenburghschokkers zijn er ruim 60 in het Stamboek opgenomen. Ook andere ontwerpers tekenden schokkerjachten, waaronder enkele zeer grote van 17 tot zelfs 24 m lang! (Zie hiervoor SdZ 2021.5 met de Hoek Design schokker *Altair*, ex-*Pattimura* plus een opsomming van andere grote schokkers)

Hans Vandersmissen schreef in 1980 in de Spiegel: 'Als Vreedenburgh in het begin van de jaren zestig een haven aandeed was de *Albatros* de enige schokker. Tien jaar later lagen de zusterschepen vele rijen dik. Zoals te verwachten was waagden ook andere ontwerpers zich aan schokkerjachten. Enkelen waren tevreden met het, slechts in details gewijzigde, overnemen van Vreedenburgh's lijnen. Originelere geesten brachten andere, vaak zeer verdienstelijke, schokkers tot stand. In veel gevallen betrof het schitterende schepen waar maar één exemplaar van werd gebouwd.'

Jan Eissens, Stamboekbeheer
www.ssrp.nl
<https://boekenplank.ssrp.nl>
stamboek@ssrp.nl

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid.
 Administratie: Rita Eissens - van Goor.
 Stamboekbeheer: Jan Eissens.
 Tel. 050-4094094
 E-mail: administratie@ssrp.nl